

EGET YTTRANDE TILL DEMOKRATIBEREDNINGENS SLUTRAPPORT

Bakgrund och motivering

Sedan beredningen lämnade sin delrapport hösten 2005 har syftet med det fortsatta arbetet varit att fördjupa diskussionerna kring det som i uppdraget från KF uttalades som ”att handha de demokratiutvecklande frågorna”.

Föreliggande slutrapport tar inte ställning till flera frågor och förslag som undertecknad fört fram i beredningen och som varit föremål för ingående diskussioner och även särskilda utlåtanden av kommunjuristen. Dessa förslag borde ha lett till ett klart ställningstagande för eller mot i denna, särskilt tillsatta demokratiberedning med representation från samtliga partier i fullmäktige. Enligt beslut i fullmäktige 2006-06-19 skall den fortsatta handläggningen av demokratifrågorna nu ske i kommunfullmäktiges presidium där normalt endast de tre största partierna i fullmäktige är representerade. Därmed görs frågan om demokratiutveckling till en fråga för en begränsad grupp partier med redan stark representation i kommunens ledning.

De ovan nämnda förslagen redovisas nedan liksom några ytterligare förslag som föranleds av behandlingen i beredningen och medborgarnas behov av en utvecklad kommunal demokrati.

Rätt för partierna att utse företrädare i fullmäktiges beredningar utanför kretsen av ledamöter och ersättare i fullmäktige.

I dag får partierna endast utse ledamöter i fullmäktiges beredningar bland ledamöter och ersättare i fullmäktige. Därutöver finns viss begränsad möjlighet att adjungera annan person för ett år i taget. Regeln innebär att småpartiernas möjlighet att utse företrädare starkt begränsas. Detta ger en hög arbetsbelastning på ett fåtal personer, inskolningen av nya politiker förhindras och deltagandet i politiken begränsas till dem som valts vart fjärde år.

Den gamla nämndorganisationen tillät fri rekrytering till de poster som tilldelats partiet och därmed möjlighet för partierna att på detta sätt rekrytera nya personer till politiska poster. Det finns inget rationellt motiv för bibehållandet av nuvarande begränsning. Kommunallagen hindrar inte fullmäktige att här sätta andra regler. Slutrapportens förslag konkretiseras nedan.

Det föreslås att partierna, inom ramen för det antal ledamöter man genom valresultatet tilldelats, får rätt att utöver en representant med anknytning till fullmäktige därefter utse företrädare som partiet själv bestämmer.

Yttranderätt för ersättare i kommunfullmäktige

Ersättarna har i dag ingen yttranderätt annat än då man tjänstgör för ordinarie ledamot. I övrigt är ersättaren i realiteten en arvoderad åhörare i fullmäktige. Motioner, interpellationer eller frågor kan endast ställas om ersättaren tjänstgör. Detta kan innebära att ersättaren inte har yttranderätt när dennes motion eller interpellation besvaras.

I förarbetena till kommunallagen (prop. 1990/91:117) konstateras att fullmäktige ska ha rätten att bestämma vilka som har rätt att delta i överläggningarna förutom ledamöterna. Något legalt hinder finns alltså inte för fullmäktige att medge yttranderätt för ersättare.

Det föreslås att kommunfullmäktiges arbetsordning ändras så att ersättare får yttranderätt i samband med att av ersättaren lagd motion eller ställd interpellation besvaras.

Medborgarpaneler

I slutrapporten föreslås kommunfullmäktige att utveckla former för medborgarpaneler. Det får anses också ligga i demokratiberedningens uppdrag att på ett konkret sätt föreslå hur beredningen anser att den kommunala demokratin kan vidareutvecklas med hjälp av medborgarpaneler. Formuleringen i slutrapporten innebär att frågan bollas tillbaka till fullmäktiges och dess presidium.

Det föreslås därför att frågan om införandet av medborgarpaneler ges som ett särskilt utredningsuppdrag till den nya demokratiberedning som senare i detta yttrande föreslås bli inrättad av det nya kommunfullmäktige.

Rätt till medborgarmöten i bestämda frågor

Rätt finns enligt gällande regler för 25 röstberättigade vid ordinarie medborgarmöte att begära extra medborgarmöte i särskild fråga. Detta är relativt okänt för medborgarna och har därför mig inte använts under den gångna mandatperioden. Denna möjlighet kan vara ett värdefullt inslag i en utvecklad kommunal demokrati och ge medborgarna möjlighet att ta upp frågor för information och samråd redan före beslut, och inte som nu ofta efter. Regeln om 25 röstberättigade vid mötet bör ändras så att begäran kan ställas av 25 medborgare även utanför ordinarie medborgarmöte.

Det föreslås att kommunfullmäktige låter omarbeta reglerna för denna typ av extra medborgarmöten och på lämpligt sätt ge medborgarna information om denna möjlighet.

Medborgarförslag

Medborgarförslag har införts i ett stort antal kommuner. Erfarenheterna har medfört att den avgående regeringen utrett en ändring av de nuvarande bestämmelserna om medborgarförslag i kommunallagen. Demokratiberedningen har avgivit ett remissyttrande där man i allt väsentligt instämmer i regeringens skrivning om förenklad behandling av medborgarförslag. Beredningen borde därför också ha klart uttalat att man ställer sig positiv till införandet av medborgarförslag och är beredd att inom ramen för en bibehållen eller ändrad lagstiftning genomföra detta i kommunen.

Det föreslås att kommunfullmäktige fattar principbeslut om införande av medborgarförslag och, när klarhet nåtts om eventuellt ändrade bestämmelser i lagstiftningen, låta utarbeta bestämmelser om införande av medborgarförslag.

Medborgarombudsman

Under den gångna mandatperioden har vi upplevt ett ökande förtroendegap mellan politiker, förvaltning och medborgare. Detta har manifesterats i bildandet av medborgargrupper som fokuserar på frågor där dessa grupper känner sig överkörda genom beslut som fattats utan föregående information och samråd.

Krav har ställts att klagomål skall framföras till resp. förvaltning för att kunna åtgärdas. Detta görs inte då berörda medborgare anser sig ha grundad anledning tro att detta inte medför någon ändring och kan medföra risk för repressalier. Detta är utomordentligt allvarligt och underminerar på sikt den kommunala demokrati som alla partier sagt sig vilja utveckla.

Det föreslås att kommunfullmäktige beslutar inrätta en tjänst som medborgarombudsman med uppgift att fristående från förvaltningen behandla klagomål från medborgare som anser sig orättvist eller felaktigt behandlade.

Fortsatt behandling av demokratifrågorna

En demokratiutveckling, förankrad hos alla politiska partier och hos medborgarna, är det kanske viktigaste medlet för att skapa ett förtroendefullt samarbete mellan politiker, förvaltning och medborgare. Detta kan inte överlåtas till ett fåtal personer i fullmäktiges presidium, tillsatta genom förhandlingar mellan partier efter allmänna val.

Demokratiutvecklingen är en angelägenhet för alla förtroendevalda ledamöter i fullmäktige. Kommunfullmäktiges beslut att överlåta detta till kommunfullmäktiges presidium är ett steg tillbaka och kan medföra att demokratifrågorna endast kan behandlas i kommunfullmäktige på det sätt presidiet så beslutar och när.

Förslag till beslut

- ***Undertecknad föreslår att kommunfullmäktige, tillsammans med förslagen i slutrapporten, låter vidarebearbeta de förslag som lämnats ovan;***
- ***föreslår det nyvalda kommunfullmäktige att tillsätta en ny demokratiberedning med representanter för alla i fullmäktige representerade partier och med uppgift att under den kommande mandatperioden arbeta med de demokratiutvecklande frågorna, samt***
- ***till fullmäktige lägga de förslag detta arbete föranleder.***

2006-10-02

Gunnar Carlson (spi)